

Խուան ԵԼԱՆԳԵԶՅԱՆ

ԱՐԳԵՆՏԻՆԱՅԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԸ

ԽՈՒՄՆ (ՀՈՎՀԱՆՆԵՄ) ՈՒՅՆԱԼԴՈ ՍԱՄՈՒԲԼ ԵԼԱԳԵԶՅԱՆԸ արգենտինահայ (Բունոս-Այրեսից) բազմաշնորհ մտավորական է (երգահան, երաժշտագետ, խմբավար, մանկավարժ, նկարիչ, գրող, թարգմանիչ), Եղեռնից մազապուրծ կիլիկիահայ երրորդ սերնդի շատավիղ: 1970-ականներին ավարտել է Երևանի պետական երաժշտանոցը, ծավալել բազմաթիվ գործունեություն Հայաստան-Արգենտինա (և առհասարակ Միջուրը) մշակութային առնչությունների բնագավառում՝ մասնագիտորեն կատարելագործվելով հայ երաժշտարվեստի նահապետ Էդվարդ Միրզոյանի ղեկավարությամբ՝ որպես ատենախոսական հայցորդ:

Հրապարակումն ուշագրավ է հատկապես այն առումով, որ խորքային ամփոփ վերլուծության են ենթարկվում արգենտինյան ժողովրդական երաժշտական գործիքները, որպես իսպանական (եկվադոր) ու հնդկացիական (տեդաբնիկ) շորջ կենսագրամյա մշակութային փոխներթափանցման արգասիք: Իսկ միջնադարում իսպանական մշակույթը, մանավանդ երաժշտությունն ու պարարվեստը, ներծծվել են առաջավորասիական մշակույթին բնորոշ հատկանիշներով՝ որպես հետևանք արաբական խալիֆաթի լայնարձակ տիրապետության, որը մի քանի դար տարածված էր նաև Իսպանիայի վրա: Իսկ հայ էթնոսը, լինելով առաջավորասիական պատմամշակութային խառնարանում ավանդ ներդրած ուրույն գործոն, պետք է որ, թերևս անուղղակի (գուցե և ուղղակի) մշակութապես առնչված լինի (արաբականի ու գնչուականի միջնորդությամբ և արևելյան բոլոր խառնվածքով) իսպանականի հետ և դրա միջոցով՝ անցած Արգենտինա:

Հեռավոր լատինամերիկյան ժողովրդական մշակույթին վերաբերող այս հրապարակումը, որը մի նրբաչյուս դերձանով Հին Աշխարհը հանգուցում է նոր Աշխարհի հետ, հայ երաժշտագետներին (հատկապես ժողովրդական երաժշտական նվագարաններով զբաղվողներին) այդ առթիվ խորհելու տեղիք կարող է տալ, ուստի և հանձնարարելի է դրա զետեղումը Շիրակյան հայագիտական ժողովածուի մեջ:

Դերենիկ Վարդումյան, պրոֆեսոր, ազգագրագետ

Արգենտինայի երաժշտական գործիքներն ունեն Եվրոպայից ժառանգած իրենց նախատիպերը: Եկվոր հոգևորականները, ներմուծելով այդ գործիքները, տեղաբնականների համար հիմնադրեցին երգի և երաժշտության առաջին դպրոցները, որոնք ստեղծվեցին հնդկացիների սոցիալական դաստիարակությունը ապահովելու նպատակով:

Արգենտինայի երաժշտությունն ընդհանրապես և երաժշտական գործիքները մասնավորապես, ձևավորվել են իսպանական գաղութարարների և տեղաբնիկ հնդկացիների երաժշտական մշակույթի, ինչպես նաև երաժշտական գործիքների համադրության շնորհիվ: Միսոները հոգևորականները, ներմուծելով իսպանական երաժշտությունն ու երաժշտական գործիքներն իրենց նվաճած նոր տարածք, դրանց միջոցով աշխատում էին տեղաբնիկների միջավայրում տարածել իսպանական քաղաքակրթությունը: Այս ներմուծված գործիքները երկու տեսակ էին: Հոգևորականները, բացի երգերից, տեղացիներին նաև սովորեցնում էին նվագել տարբեր նվագարանների վրա: Բացի այդ, գաղութարարները բերում էին նաև աշխարհիկ գործիքներ, որոնք աստիճանաբար մտան տեղացիների կենցաղի մեջ: Այսպիսով, Արգենտինայի այժմյան երաժշտական գործիքարանը կազմավորվել է վերը նշված երեք բաղկացուցիչներից: Հնդկացիները, ժամանակի ընթացքում յուրացնելով նվաճողների բերած գործիքների կազմությունը, հետագայում իրենք նույնպես կարողացան պատրաստել դրանք:

Պատրաստման ընթացքում այս գործիքները որոշ փոփոխությունների ենթարկվեցին տեղական նյութերի տարբերությունների հետևանքով: Սա նշանակում է, որ ժամանակի ընթացքում Իսպանիայից բերված գործիքները հարմարեցվել են իրենց նոր միջավայրին: Վերջիններիս ավելացան նաև հնդկացիների երաժշտական գործիքները, որոնք պահպանվել են մինչև մեր օրերը, հատկապես գյուղական բնակավայրերում:

Արգենտինայի երաժշտական գործիքները միջազգային չափանիշներով կարելի է բաժանել մի քանի խմբի: Այսպիսի դասակարգման հիմքում ընկած է թրթռումի կերպը. օրինակ, իդիոֆոնները այն հարվածային գործիքներն են, որոնց հնչյունը առաջանում է պարզ հարվածի շնորհիվ, առանց որևէ ձայնադարձիչի (ռեզոնատորի): Թաղանթային գործիքները պատկանում են հարվածային գործիքների այն խմբին, որում հնչյունային ալիքը առաջանում է թաղանթին հարվածելու հետևանքով: Լարային են համարվում այն գործիքները, որոնցում հնչյունի թրթռումը առաջանում է աղեղը լարին

հարվածելով: Փողային գործիքների խումբը այն է, որի դեպքում օդի սյունն է առաջացնում հնչյունի թրթռումը:¹

Օդային են համարվում հետևյալ գործիքները. Ակորդեոն (Acordeón), անատա (Anata), էրբե (Erke=corneta), էրքենչո (Erkencho), բուկունանի սրինգ (Flauta tucumana), պինկիլյո կամ քարքա (Pinquillo o Tarka), քենա (Quena), սիքու (Siku), պանի սրինգը (Flauta de Pan), բուբրուկա (Tutruca): *Լարային են համարվում* տավիլը (Arpa), չարանգոն (Charango), կիթառը (Guitarra), ջութակը (Violín): *Թաղանթային են համարվում* բոմբոն (Bombo), կախան (Caja), թամբորը (Tambor), թամբորիլը (Tamboril): Իդիոֆոն է համարվում եռանկյունը (trinngulo):

Ակորդեոն. Ժամանակակից օդային գործիք է, որը հաճախ գյուղերում փոխարինում է տավիլին և ջութակին՝ խումբ կազմելով բոմբոնի ու կիթառի հետ և հիմք ստեղծելով պարային արվեստի համար: Օգտագործվում է Արգենտինայի ողջ տարածքում: Կազմված է փուքսից և երեք ութնյակ ձայնածավալ ունեցող ստեղնաշարից: Գոյություն ունի ակորդեոնի մի քանի տեսակ:

Անատա. Փողային պարզ գործիք է, ծագել է Բոլիվիայում: Արգենտինայի տարածքում քիչ է հանդիպում, այն էլ՝ հիմնականում Խուխույում և Սալթայում: Երկարությամբ 25-ից մինչև 50 սմ և պատրաստվում է փափուկ տեսակի փայտից: Պատերը հաստ են, միջին՝ ավելի նեղ մասում կան վեց անցքեր: Ամառային ծեսերին այն գործածվում է դիմակահանդեսների ժամանակ:

Էրքե. Փողային գործիքների խմբից է էրքեն կամ կոռնետան, մեծածավալ գործիք է՝ անհայտ ծագումով: Այն հյուսիսային Արգենտինա է ներթափանցել Բոլիվիայից: Նրա փողը երեքից հինգ մետր երկարություն ունի և պատրաստվում է եղեգնի՝ վարպետորեն միահյուսված շերտերից:

Այս գործիքի փչելու անցքը տեղադրված է խոտորնակ (փչում են կողքից): Հակառակ ծայրը կոնաձև է՝ եզրերը պատված կաշվով, եղջյուրով կամ արույրով: Գործիքը, որ այսօրան խոշոր չափեր ունի, նվագողից պահանջում է մեծ հմտություն: Դրա կոնաձև մասը ընդհանրապես ուղղված է լինում դեպի երկինք և հավասարակշռում է այդ գործիքի ծանրությանը: Նվագողները, որ բացառապես տղամարդ են, նախընտրում են այս դիրքը, քան հորիզոնականը, երբ գործիքի ծայրը հենվում է որևէ առարկայի: Էրքեն ունի փոքր ձայնածավալ: Տարբեր ուժգնություն ունեցող հնչյունները փչելը առաջացնում են ողբ հիշեցնող մի մեղեդի, որը խորհրդանշում է ձմեռային ցուրտ եղանակը, այդ պատճառով էլ այդ մեղեդիները կատարվում են ոչ թե զարնանը կամ ամռանը, այլ, ասենք, «Հիսուսի մարմնի» (Corpus Christi) ծեսից հետո՝ «Բոլոր սրբերի օրը» (Día de todos los Santos), որ Արգենտինայում աշնան սկզբին է:²

Էրքենչո. Շատ նման է էրքեին, բայց ավելի փոքր: Տեղաբնիկների քիչուա լեզվով «-ենչո» մասնիկը փոքրացուցիչ նշանակություն ունի: Նման է կլարնետին, սակայն վերջինիս կոշտ տեսակն է, կազմված՝ երկու մասից՝ եղեգնյա մուղշտուկից և կոնաձև մասից, որով տարածվում է հնչյունը: Այս գործիքները միմյանցից տարբերվում են լեզվակը ծվանի (մուղշտուկ) մեջ մտցնելու տարբեր ձևերով: Սովորաբար ընկերակցում է կախային, որին հարվածում է նույն նվագողը՝ աջ ձեռքով: Սա ամառային գործիք է և գործածվում է այն ժամանակ, երբ լռում է էրքեն: Էրքենչոն հնչում է խուխույական բլուրներում՝ սկսած «Բոլոր սրբերի» օրից մինչև «Դիմակահանդեսը» (Carnaval)՝ Կառնավալի սոխիքի չորեքշաբթի օրը:³ Էրքենչոյի հնչյունների երանգները ծանր են, թրթռուն և շատ արտահայտիչ, չնայած իրենց պարզ իմպրովիզացիոն բնույթին:

Թուկունանական սրինգ. Երաժշտագետ Կառլոս Վեգան նշում է, որ սա Արգենտինայի կրեոլների ինքնատիպ գործիքն է, որը հենց իրենք են պատրաստում եղջյուրից: Այն ունի 35 սմ երկարություն և 2 սմ տրամագիծ: Այս գործիքը հատկանշական է նրանով, որ Արգենտինայի նախալեռներում այն պատրաստում են կոնդորի ոսկորից: Գործիքն ունի վեց անցք: Երբ վերջիններս մատներով փակվում են, աստիճանաբար փոխվում է փողի երկարությունը՝ արձակելով հնչյունաշարի տարբեր հնչյուններ: Նշենք, որ այս գործիքի հակառակ ծայրը, որտեղից դուրս է մղվում օդը, քառակուսի ձև

¹ E. Benvenuto, *Benvenuto E. G. Cultura Musical (4 volúmenes)*, Buenos Aires.

² Gómez Carrillo, *Música del Norte Argentino*, Buenos Aires.

³ Նույն տեղում:

ունի: Այս անցքը կարծես նախորդ վեց անցքերից հետո յոթերորդն է: Գործիքը կիրառվում է տեղաբնիկների ծիսական թափորը ուղեկցելիս: Տիպար երաժշտությունը հոգևոր բնույթ ունի:

Պինկիլյո. Այս գործիքը կիրառվում է ամռանը, անվանվում է նաև թարքա (Tarka): Փոքրիկ եղեգնից պատրաստված սրինգ է: Միակտոր գործիք է, որի երկարությունը 30 սմ է, արամագիծը՝ 3 սմ: Փորվածքը կոնաձև է: Այս գործիքը իր անցքերով նման է թուկումանական սրինգին և քենային: Մրա արձակած հնչյուններն ախորժալուր են և հաճելի: Գործիքի ծայրը շեղ կտրվածք ունի, և փչելիս երբեմն օգտագործվում է գնդափայտ կամ խժուժ (Taco): Երաժշտական հնչյուններ առաջացնում են գործիքի անցքերը մատներով փակելու միջոցով:

Քենա. Ծագումով սա հարավամերիկյան հնդկացիների գործիք է՝ տարածված Արգենտինայի հյուսիս-արևմտյան տարածքում: Կատարողը տղամարդ է: Այժմ այն օգտագործվում է ամռանը: Հնում այս գործիքը հնդկացիները պատրաստում էին ոսկորից, եղեգնից կամ էլ թրծած կավից, իսկ ներկայումս՝ միայն եղեգնից: Այս գործիքով հիմնականում ներկայանում է ինկերի (Incas) երաժշտությունը: Սա հնագույն գործիքներից մեկն է, որը կիրառում են երկու ցեղեր՝ այմարաները (Aimarns) և քիչուաները (Quichuas):⁴ Գործիքի ծագման մասին մի շարք առասպելներ կան, որոնցից ոչ մեկը հավանական չէ: Քենան, որ ժամանակի ընթացքում որոշ փոփոխությունների է ենթարկվել, հիմնականում բաղկացած է ծվանից և գործիքի երկարությամբ բացված անցքերից: Մրա նոր օրինակները այնքան էլ չեն տարբերվում հներից: Քենան եղեգնից պատրաստված պարզ սրինգ է, որը բաց է ծայրամասերում, կտրվածքը քառակուսու ձև ունի: Այս գործիքի անցքերը չորսը, վեցը կամ յոթն են, որոնք մատների սեղմումով երկարացնում կամ կարճացնում են գործիքի միջով անցնող օդի պյունը: Երկարությունը տատանվում է 35-ից մինչև 70 սմ-ի միջև: Գործիքի մեծության և անցքերի քանակի տարբերությունները կատարվող երաժշտությանը հաղորդում են տարբեր բնույթ: Ըստ իր օգտագործման տեսակի ունի տարբեր ձևեր և անվանումներ, որոնք են՝ տրատրիպուլին (tratripuli), չոքելան (choquele) և քենա-քենան, որոնք ընկերակցում են միևնույն անվանումով պարերին: Մրանք համապատասխանաբար ստացել են նաև հետևյալ երեք անվանումները՝ քենա, քենաչո և քենալի (quena, quenacho y quenali): Բուն քենան իր չափերով ամենափոքրն է՝ երկարությունը մինչև 37 սմ է, ունի վեց անցք: Մրա հնչողությունը քաղցր, անուշ և մելամաղձոտ է: Այն կիրառվում է որպես պարի նվագակցող գործիք, ինչպես նաև՝ նվագախմբի մեջ: Տրատրիպուլին իր չափերով քիչ ավելի մեծ է, քան նախորդը՝ թարմ հնչողությամբ, մեղմ ու զվարթ: Այս գործիքով սովորաբար կատարում են վառ ռիթմով եղանակներ: Այն պարունակող նվագախմբերում մի խումբ քենա-հարներին ընկերակցում է միմիայն մեկ տամբորիլ (Tamboril), որը կյանք է հաղորդում պարին: Չոքելան քենա-քենայի ավելի կոպիտ տարբերակն է, որն ունի չոր հնչողություն: Այն իր չափերով ավելի խոշոր է և ունի յոթ անցք:

Առավել տարածված գործիք է փոքր քենան, որը պատրաստում են եղեգնից և որն ունի վեց անցք, որոնցից հինգը վերևում և մեկը՝ հակառակ կողմում: Այս գործիքի համար հատկանշական է «ա» կտրվածքը փչելու մասում: Քանի որ սա ինկերի գործիք է, նրա ձայնաշարը ինկերի պենտատոնիկան է և արտահայտում է հնդկացիների ազգային կոլորիտը: Այսպես մասնավորապես Խուլխույի տարածքում կատարվում են Ուայնիտո, Կառնավալիտո, Բայլեսիտո և Ժարավի պարեղանակները (Huainito, Carnavalito, Bailecito y Yaravil):⁵

Միքու. Միքուն քիչուաների լեզվով կոչվում է նաև «անտարա» (Antara): Ալտիպլանոյում օգտագործվող գործիքներից մեկն է: Սա Արգենտինայի հյուսիս-արևմտյան մասն է՝ սահմանակից մի շարք երկրների հետ: Այստեղ կան ինկական պանի սրինգների բազմազան տեսակներ: Մրանցից մեկը բազմափող գործիք է պատրաստված մի քանի եղեգնից, որոնց ծայրերի կտրվածքը թեք լինելով առաջացնում է տարբեր երկարության գործիքների շարք: Միքուները, ըստ տրամագծի մեծության, հնչում են թավից մինչև սուր:

⁴ Coluccio, Felix. *Diccionario Folklórico Argentino*, Buenos Aires.

⁵ Aretz, Isabel, *El Folklore Musical Argentino. Música Tradicional Argentina*, Buenos Aires.

Երբեմն այս գործիքը բռնում են մի ձեռքով, իսկ մյուսով հարվածում են բոմբոյին՝ այդպես կազմելով սիքունների խմբեր, որոնց հնչողությունը ուրախ է և ոգևորված: Այդ պատճառով էլ դրանք մասնակցում են ժողովրդական հանդեսներին, խնջույքներին կամ պարերին: Միքունները լինում են եղեգների մեկ կամ երկու շարքով, ինչպես նաև կրկնակի երկու շարքերով, որ կազմում է չորս շարք՝ երկուական շարվածքով: Այս վերջինները պարունակում են ամբողջ հնչյունաշարը, որը կարող է հնչեցնել մեկ երաժիշտ: Իսկ նախորդները սովորաբար հնչեցնում են երկու երաժիշտ, որովհետև հնչյուններն արտաբերվում են հերթով: Այժմ սրանք օգտագործվում են Խուլխուլի և Մալթայի հյուսիսում: Հատկանշական է, որ գործածվում են տարվա բոլոր եղանակներին՝ ընկերակցելով հոգևորական ծեսերին որպես գավառական նվագախմբի անդամ:

Թութրուկա. Մեծ շեփոր է, ծագումով արաբական: Իր բնույթով հիշեցնում է էրբեն, ունի երկար փող, որի երկարությունը 2-ից մինչև 6 մետր կարող է լինել: Պատրաստված է փայտից: Ծայրի կոնաձև մասը, որը բարձրացնում է գործիքի հնչողությունը, պատրաստված է եղջյուրից: Տարբերությունը էրբեից անցքի եղեգնյա միջուկն է, որը շատ երկար և միաժամանակ շատ նեղ է՝ տրամագիծը 3 սմ: Այս գործիքը քենայի, պինկիլյոյի կամ թուկունանական սրինգի նման անցքեր չունի, նվագողը գործիքի ծայրը դնում է մեկ մետր բարձրությամբ որևէ առարկայի վրա: Գործիքն օգտագործվում է թաղման ծեսում:

Տավիդ. Երաժշտական գործիքների համակարգում լարային են անվանվում այն գործիքները, որոնց հնչյունը առաջանում է լարի տատանումից կամ թրթռումից: Դրանք են տավիդը, չարանգոն, կիթառը, ինչպես նաև ջութակը:

Կրեոլական տավիդը (*Arpa Criolla*) տարածված է Կաթամարկայի, Մալթայի, Մանտիագո դել Էստերոյի ֆոլկլորում: Մրա նախնական օրինակը ներմուծվել է Իսպանիայից XVII դ. և հետագայում կատարելագործվել է ոտնակով (*pedal*): Այս գործիքի արգենտինյան տարբերակը, պահպանելով իր հիմնական բնութագիրը, հարավային Ամերիկայում առավել կատարելագործվելով, գերազանցեց իր նախնական տարբերակը: Այն կազմված է 33-34 լարերից, որոնք ձգված են ձայնադարձիչի և շքադարանի միջև: Ըստ պատմաբան Ա. Գիլյերմո Ֆուրլոնգի՝ զաղութատիրության ժամանակ կիթառից հետո տավիդը ամենակարևոր տեղն ուներ: Այս բարդ լարային գործիքը առավելապես տարածված է Արգենտինայի հյուսիսում:⁶

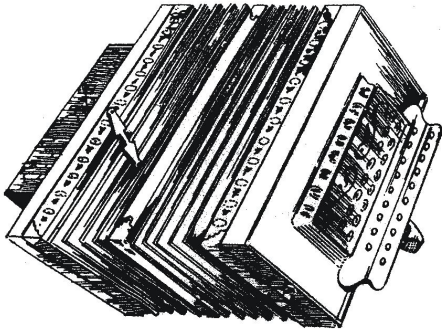
Տավիդը գրավեց հնդկացիների ուշադրությունը. նրանք նույնպես սկսեցին պատրաստել այդ բարդ գործիքը, որի տարածումը կարելի է համեմատել դաշնամուրի տարածման հետ փոխթագավորական մշակութային կենտրոններում (*Virreinato*):⁷ Լայն բնույթի հնչասանդղակը հարստացնում է գործիքի հնչողությունը: Այս գործիքով է կատարվում ազգային ողջ երաժշտությունը, մասնավորապես, պարեղանակների մեծ մասը, որ ֆոլկլորիստները հավաքել են Արգենտինայի տարբեր տարածքներում:

Չարանգո. Չարանգոն նույնպես հարավ-ամերիկյան լարային գործիք է: Սա կրեոլական փոքր կիթառ է: Այն առաջացել է Մալթայում և Խուլխուլում և իր եվրոպական ծագման հետ միասին ունի նաև տեղական տարրեր: Չարանգոն Արգենտինա է հասել քիչ ավելի ուշ, քան Պերու և Բոլիվիա, այստեղից էլ աստիճանաբար ներթափանցել է Մալթա: Չարանգոյի հինգ զույգ լարերը հենվում են կամրջակի վրա և լարվում են բութակի օգնությամբ: Այս գործիքի յուրօրինակությունն այն է, որ ձայնադարձիչը պատրաստվում է թաթույի խեցիով: Չարանգոյի ձայնաձավալը կիթառի հետ համեմատած ավելի փոքր է, որովհետև լարերի տատանվող մասը 50-60 սմ է: Գործիքի լարվածքը նույնպես տարբերվում է սովորական կիթառի լարվածքից (տե՛ս սույն բանալիով օրինակը): Կրեոլները (հնդկացիների և իսպանացի եկվորների խառնուրդ) և մետիսները (սևամորթների և հնդկացիների խառնուրդ) այս գործիքով կատարում են այնպիսի տարածված պարեղանակներ, ինչպիսիք են Բայլեսիթոները, Կառնավալիթոները, Ուաինիթոները, Ուաինոները և մաքուր պենտատոնիկայով եղանակներ:⁸

⁶ *Yelanguelán, J. R. S. Curso de Historia de la Música Antigua. Inst. Gr. de Cultura Universidad Católica Argentina, Bs. As*

⁷ *Willes-Guerrero Cárpena. Formas Musicales Rioplatenses, Bs. As.*

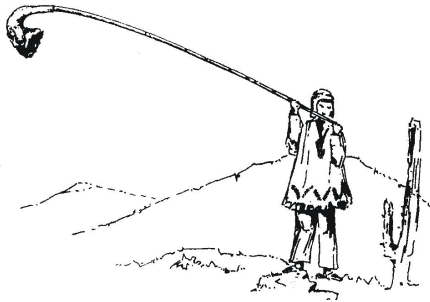
⁸ *Aréiz, Isabel, El Folklore Musical Argentino. Música Tradicional Argentina, Bs. As.*

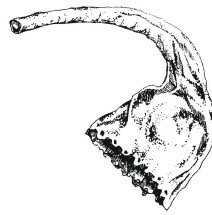
Նկ. 1

Նկ. 2

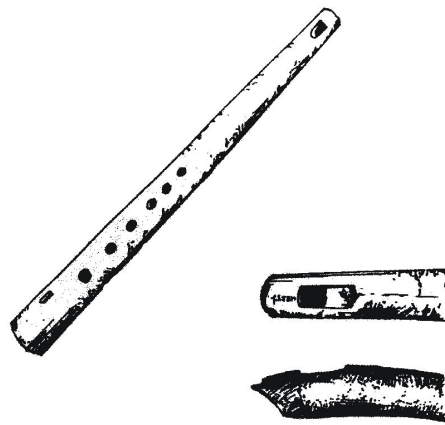
Նկ. 3

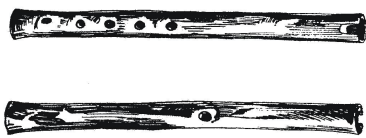
Նկ. 4

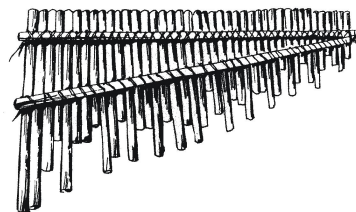
Նկ. 5

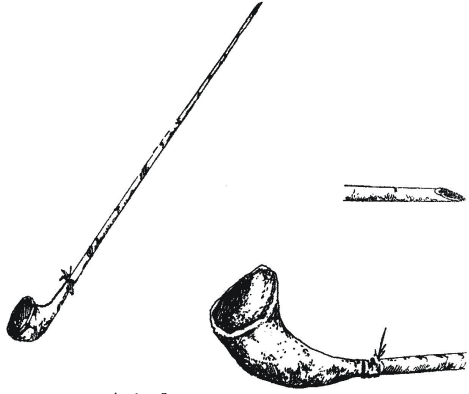
Նկ. 6

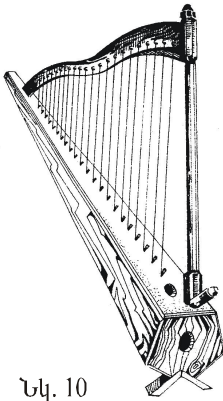
Նկ. 7

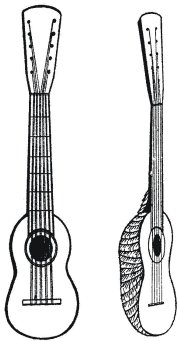
Նկ. 8

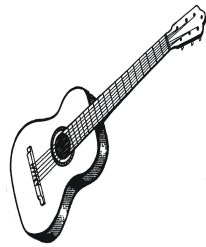
Նկ. 9

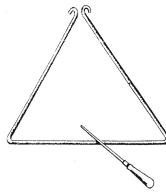
Նկ. 10

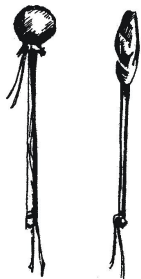
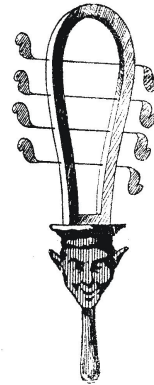
Նկ. 11

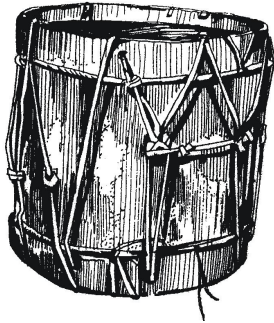
Նկ. 12

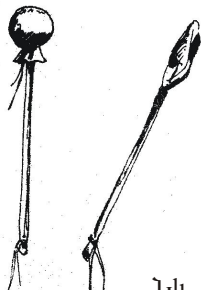
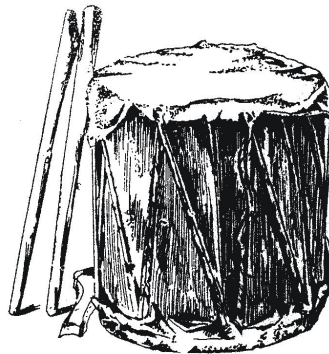
Նկ. 13

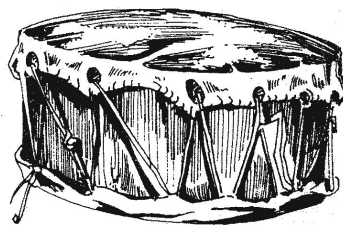
Նկ. 14

Նկ. 16

Նկ. 15

Կիթառ. Կիթառը Արգենտինա են բերել իսպանացիները XVIIդ.: Ժամանակի ընթացքում այն տարածվել է ամբողջ երկրում՝ դառնալով ազգային գործիք: Սա տարբերվում է դասական կիթառից իր վեց լարերի ոչ թե զույգ, այլ կենտ քանակով, որոնց լարվածքը վերից վար հետևյալն է. մի, սի, սոլ, ռե, լյա և մի:

Եռանկյուն. Ծագումով եզիպտական գործիք է, սիստրի (sistro) տարբերակը: Այն հնչեցվում է մետաղյա ձողիկի հարվածով: Այս գործիքը կիրառվում է Արգենտինայի հյուսիս-արևմուտքում որպես պարեղանակների ռիթմիկան ընդգծող գործիք:

Բոնֆո. Թաղանթային կամ հարվածային գործիք է, ինչպես կախան: Այս գործիքը հնչեցնում են ձողիկներով հարվածելով դրա վրա ձգված կաշվին: Այն տեղի նվագախմբերի պարտադիր գործիքն է, կազմված է 50-60 սմ բարձրությամբ փայտե գլանաձև տուփից, որի երկու եզրերն էլ պատված են ոչխարի, գառնուկի կամ այծի կաշվով: Հնչյունային զանազան նրբերանգները կարգավորում է նվագողը երկու կերպ. հաջորդաբար հարվածելով կաշվին և այն շրջապատող օղակին, որի հետևանքով առաջանում են տարբեր հնչողություններ: Արդյունքում ռիթմական շեշտերը տեղափոխվում են և, հարվածների ընդհատումը մեղեդիներին հաղորդում է հատկանշական բնութագիր:

Կախա. Պատկանում է հարվածային գործիքների թաղանթային խմբին: Արգենտինայի հյուսիսում հայտնի է որպես հնդկացիների թամբոր (դեռլի նման) և տարածված է աշխարհագրական լայն շրջանակում: Կախան բաղկացած է փայտե օղակից, որի բարձրությունը տատանվում է քսանից մինչև քառասուն սմ-ի միջև: Մրա երկու եզրերը պատված են ոչխարի, գառան կամ այծի կոշտ կաշվով: Հնարավոր է շոշափելով ավելացնել կամ նվազեցնել օղով ձգված կաշվի պրկությունը: Կախայի թաղանթին կարելի է հարվածել և՛ ձեռքով, և՛ փայտիկներով:

Թամբորիկ. Սա մասամբ կախային նմանվող գործիք է: Տրամագիծը կախայի հետ նույնն է, բայց երկարությունը մի քիչ ավելի է: Այն պատրաստված է փորած կոճղից, որի երկու եզրերը պատված են կաշվե թաղանթով: Ինչպես կախան և բոմբոն, սա նույնպես իր ռիթմերով ուղեկցում է թափորին հյուսիսային տարբեր գավառներում:

Այսպիսով, Արգենտինայի տարածքում կենցաղավարող երաժշտական գործիքները հիմնականում տեղաբնիկների և եկվոր-գաղութարարների ներմուծած գործիքների սինթեզն են: Սրանք ներկայումս երկրի տարբեր գավառներում լայնորեն կիրառվող ազգագրական գործիքներն են, որոնք իրենց նախատիպերի որոշ չափով փոփոխված կամ կատարելագործված տարբերակներն են:

АРГЕНТИНСКИЕ НАРОДНЫЕ МУЗЫКАЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ

___ Резюме ___

___ Х. Елангезян ___

Аргентинские музыкальные инструменты имеют свои европейские прототипы. Испанские священнослужители, привозившие с собой ряд музыкальных инструментов, основали первые школы, где обучали музыке и пению индейцев. Музыкальная культура Аргентины вообще и музыкальный инструментарий в частности, формировались в результате синтеза музыкальных традиций испанских конкистадоров и местных индейцев. Эти музыкальные инструменты (как светские, так и духовные), в основном применялись для сопровождения церковных песнопений. Со временем местные племена, освоив конструкцию импортируемых инструментов, стали изготавливать их сами. Естественно, что при этом инструменты подвергались некоторым видоизменениям; их приспособляли к местным условиям, в частности, используя местные материалы вместо привозных. В то же время до сих пор существуют и местные самобытные индейские инструменты, которые пользуются популярностью в сельской среде, где имеются целые оркестры фольклорного типа.

Рассматривается около двадцати музыкальных инструментов различных видов, анализируется их происхождение, описывается применение в церковных обрядах и в быту.